

SITUAȚII DE VICTIMIZARE A MINORILOR PRIN INFRAȚIUNI SEXUALE SĂVÎRȘITE PRIN VIOLENȚĂ

Daniela RAILEAN,
licențiat în drept

SUMMARY

It is analyzed the victimogen situation in comparison with the victimological one, that make the possibility to give a precisely definition of the victimogen situation. Based on own victimological research about the juvenile victims of the crimes against sexual inviolability, committed with violence, the author identified the main criteria to classify the victimogen situation, where the behavior is the main element. According to them there are three main types of situation of victimization: 1) situations with provocateur behavior of the juvenile victims (with 2 sub-types); 2) situations with imprudent behavior of the juvenile victims (with 2 sub-types) and 3) situations with neutral behavior of the juvenile victims (with 3 sub-types). All these types are detailed examined and presented with the appropriate conclusions.

SUMAR

Se analizează situația victimogenă în comparație cu situația victimologică, ceea ce face posibilă propunerea unei definiții precizate a situației victimogene. În baza propriei cercetări victimologice privind victimele minore ale infracțiunilor contra inviolabilității sexuale, săvârșite prin violență, sînt identificate principalele criterii de clasificare a situațiilor victimogene, în care comportamentul constituie principalul element. În baza acestor criterii au fost stabilite 3 tipuri principale de situații de victimizare: 1) situații cu comportament provocator al victimelor minore (2 subtipuri); 2) situații cu comportament imprudent al victimelor minore, care au favorizat comiterea infracțiunilor sexuale comise cu violență (2 subtipuri); 3) situații cu comportament neutru al victimelor minore (3 subtipuri). Toate tipurile sînt examinate în detaliu și sînt prezentate cu concluziile de rigoare.

Procesul de victimizare a personalității minorului poate avea o istorie lungă, începută cu mult timp înainte de comiterea infracțiunii și cauzării daunei concrete. El se dezvoltă și evoluează în cadrul situațiilor victimologice. În mecanismul infracțional noțiunea de *situație victimologică* are o importanță aparte. Fără analiza și examinarea părților componente ale acestei situații este imposibil de a răspunde la întrebarea, cum în situația dată, în interacțiune cu comportamentul infractorului, se exprimă comportamentul victimei. Situația victimologică este legată de *situația victimogenă*, noțiuni care nu trebuie confundate. Conceptul de situație victimogenă este abordat în literatura de specialitate atît într-un sens mai restrîns, cît și în sens mai larg. În sens îngust, Polubinski V.I. consideră că situația victimogenă este o situație de viață care e determinată de calitățile ori comportamentul victimei potențiale și creează posibilitatea de a-i pricinui pagube [1, p. 24-25]. Din ce rezultă că pentru

estimarea criminologică a rolului situației victimogene în mecanismul infracțiunii, o importanță deosebită o au mai ales situațiile create în legătură cu calitățile personalității și comportamentul victimei. Cu toate acestea, considerăm că nu numai aceste situații generează victimizarea victimei. În opinia noastră, esența situației victimogene este crearea pericolului de a i se cauza o daună persoanei, prin urmare, situația victimogenă este ansamblul circumstanțelor obiective și subiective care determină transformarea persoanei sau unui grup de persoane în victimă sau victime ale infracțiunii. În acest context, definiții mai reușite sînt propuse de Frank L.V., pentru care “victimogenă este acea situație, în care apar circumstanțe, condiții care creează primejdia de a cauza persoanei o daună morală, fizică sau materială” [2, p. 10], și Gladchi Gh., care accentuează că „situația victimogenă apare în legătură cu particularitățile personalității și comportamentului victimei și creează primejdia unei anumite

daune persoanei vătămate potențiale” [3, p. 277]. În sens larg, unii autori definesc situația utilizînd termenul de situație victimologică. În acest caz, noțiunea include și procesul de formare a persoanelor cu un grad sporit de vulnerabilitate victimală, aceasta fiind principala deosebire de situația victimogenă. Astfel, Vandîșev V.V. definește situația victimologică ca “ansamblul de circumstanțe obiective și subiective, care au determinat formarea calităților personalității, datorită cărora ea a devenit victimă, precum și crearea situației concrete ce contribuie la săvîrșirea infracțiunii” [4, p. 5-6]. În opinia cercetătorului Gladchi Gh., opinie pe care o susținem, pentru elucidarea mai profundă a întregului lanț causal de victimizare, este important de a include în noțiunea de situație și procesul însușirii de către unele persoane a calităților care le asigură o vulnerabilitate victimală sporită în anumite situații concrete de viață [5, p. 43; 6, p. 99], autorul propunînd un concept de situație victimogenă în

acest sens [7, p. 65]. În cazul dat, este rațional a utiliza termenul de situație victimologică. În concluzie, propunem conținutul concretizat al noțiunii de situație victimogenă în sens larg drept „ansamblul de circumstanțe obiective și subiective, care determină însușirea de către unele persoane a calităților ce le asigură o vulnerabilitate victimală sporită în anumite situații concrete de viață și care creează pericolul de a cauza persoanei prejudicii morale, fizice sau materiale”.

Cu privire la infracțiunile sexuale comise cu violență împotriva minorilor, situațiile victimologice sau situațiile victimogene în sens larg sînt destul de diverse. În vederea identificării acestora a fost efectuată o cercetare victimologică a infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor, săvîrșite prin violență. Drept bază empirică a investigației au servit procesele penale ce conțin semnele componentelor alin. (2) lit. b) și alin. (3) lit. b) ale art. 171 CP și alin. (2) lit. b) și alin. (3) lit. a) ale art. 172 CP al RM, examinate de judecătorii R. Moldova în perioada 2005-2010, pe care au fost pronunțate sentințe de condamnare rămase definitive. Fiind utilizat un chestionar elaborat de autor, au fost studiate 92 de dosare penale, colectîndu-se date despre 107 victime minore.

Conform cercetării victimologice realizate, a fost stabilit conținutul situației victimogene caracteristice minorilor victimizați prin infracțiuni sexuale săvîrșite prin violență. Ca element de bază al situației victimogene a fost identificat comportamentul victimei, urmat de elemente secundare, dar indispensabile, ca vîrsta victimei, sexul, relațiile cu infractorul și gradul de cunoaștere, nivelul redus de studii, mediul familial, lipsa de apărare și posibilitate a victimei de a-și exprima voința.

Analizînd dosarele penale cu minori-victime ale infracțiunilor contra inviolabilității sexuale, comise prin violență, au fost identificate trei tipuri principale de situații de victimizare: 1) situații cu comportament provocator al victimelor minore; 2) situații cu comportament imprudent al victimelor minore, care au favorizat comiterea infracțiunilor sexuale comise cu violență; 3) situații cu comportament neutru al victimelor minore. Criteriile de bază de clasificare a situațiilor de victimizare au constituit în principal comportamentul preinfracțional al victimei, și într-o mai mică măsură caracteristicile bioconstituționale; mediul familial; caracterul relațiilor reciproce dintre victimă și infractor, precum și gradul de cunoaștere a lor; lipsa de apărare și posibilității fizice sau psihice a victimei de a-și exprima voința; tendința minorilor de 14-17 ani de a avea relații sexuale; sentimentul de dependență a minorului față de infractor; naivitatea, sinceritatea și credulitatea exagerate; imposibilitatea de a discerne pericolozitatea situației sau lipsa de capacitate elementară de apreciere a situației de risc create. Ca urmare a diversității, variabilității și specificului circumstanțelor componente, aceste trei tipuri principale au fost divizate în subtipuri de situații de victimizare.

Tipul I. Situații cu comportament provocator al victimelor minore. Victimele din aceste situații reprezintă 13% din toate victimele studiate (4% în rîndurile băieților și 16% printre fete). Comportamentul provocator al minorului înainte de infracțiunea sexuală comisă cu violență se manifestă specific, ceea ce se explică prin faptul că oricît de obiectiv ar provoca minorul viitorul infractor, victima oricum acționează, într-un fel, din imprudență, altfel spus, are loc o „provocare indirectă”.

De aceea, este destul de dificil de a stabili ce fel de comportament preinfracțional a avut victima: provocator, precipitant sau imprudent, neglijent, riscant, favorizant. Cercetarea victimologică realizată confirmă că uneori delimitarea dintre comportamentul provocator și cel imprudent are caracter relativ.

Situațiile cu comportament provocator al victimelor minore sînt determinate în principal de următorul ansamblu de componente victimologice ale mecanismului infracțiunii: izolarea benevolă cu victimizatorul; lipsa de exigență la alegerea cunoscuților; sinceritate exagerată cu persoanele puțin cunoscute; pasiunea pentru distracții a victimei, combinată cu un comportament ușuratic în societate; imposibilitatea de a discerne consecințele acțiunilor sale; lipsa capacității de a percepe starea de pericol a situației create; credulitate exagerată; aflarea seara tîrziu în locuri pustii împreună cu victimizatorul; consumarea în comun cu victimizatorul a băuturilor spirtoase.

În cadrul tipului dat de situații au fost identificate două subtipuri de situații.

1. *Situații cu comportament provocator al victimelor minore cu vîrsta între 8 și 13 ani.* În asemenea situații preinfracționale s-au aflat 4% din toate victimele studiate (6% în rîndurile fetelor). Victimele cu comportament provocator la o așa vîrstă fragedă constituie mai degrabă o excepție decît o regulă; cu toate acestea, am considerat că este necesară descrierea și a situațiilor de acest gen, pentru a nu permite evoluția și majorarea numărului lor în viitor. Astfel, victimele lipsite de experiența de viață au urmat exemplul prietenelor și rudelor mai în vîrstă, care de asemenea se comportau provocator. Ele lipseau frecvent de acasă, erau implicate

În cazuri de furt, duceau un mod de viață victimizant, în general se caracterizau negativ. În situația preinfracțională o parte din victime s-au izolat cu victimizatorii, cu care au consumat benevol băuturi spirtoase, astfel dînd dovadă de un comportament favorabil intențiilor acestora. În plus, după comiterea infracțiunii se comportau normal și adecvat, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Minorii au fost victimizați de persoane cunoscute (tatăl natural sau prieteni). O parte din infracțiuni au fost comise la domiciliul comun al infractorului și victimei, celelalte – la locuința infractorului. Toți victimizatorii aveau o vîrstă mai mare decît a victimelor. Majoritatea aveau vîrsta de 18-24 de ani, erau în stare de ebrietate și fără antecedente penale. Nici una dintre victime nu a opus rezistență. În toate cazurile infracțiunile au fost terminate.

2. *Situații cu comportament provocator al victimelor minore cu vîrsta între 14 și 17 ani.* În urma investigației victimologice realizate, în asemenea situații preinfracționale s-au aflat 31% din victimele de vîrsta repsectivă sau 32% din toate persoanele vătămate studiate. Doar o singură persoană de sex masculin a avut un comportament provocator. Conform cercetării victimologice a personalității și comportamentului victimelor violului, efectuate de Gladchi Gh., a fost evidențiat faptul că „în situațiile cu comportare provocatoare a victimelor minore (14-17 ani), în asemenea situații preinfracționale s-au aflat 15,3% din victimele de vîrsta respectivă ori 5,5% din toate persoanele vătămate studiate” [8, p. 163]. Privite comparativ, concluziile acestor 2 cercetări ne demonstrează faptul că în prezent, în rîndurile fetelor de 14-17 ani este în creștere tendința negativă de a avea un comportament provocator, de două ori mai

frecvent în anii 2005-2010, spre deosebire de anii 1992-1998.

Majoritatea victimelor s-au caracterizat printr-un comportament ușuratic în societate, aveau reputație de persoane accesibile și ușor abordabile, erau pasionate de distracții. Reputația de persoane rău famate, în cumul cu lipsa logicii care necesită prudență în situații de pericol, în multe cazuri au dus la nașterea imboldului de a comite infracțiunea. Nici o victimă nu a demonstrat careva experiență cu privire la situațiile de pericol pentru inviolabilitatea lor sexuală, de aceea nu au putut percepe starea de pericol a situației create, posibila evoluție și rezultatul acțiunilor provocatoare, nu au realizat riscul la care se expuneau. Lipsite de griji, se aflau seara sau noaptea tîrziu în locuri pustii împreună cu infractorul mult mai în vîrstă. Unele victime au ademenit și au provocat în glumă infractorii, altele au sugerat singure ideea de a avea un raport sexual. În situația preinfracțională majoritatea victimelor s-au izolat cu viitorii infractori, în plus, au consumat benevol băuturi spirtoase, avînd o încredere exagerată în persoanele cunoscute, dar și în cele necunoscute, ceea ce în final a creat o atmosferă favorabilă realizării acțiunilor infracționale. De exemplu, „după ce cetățenii A.S. (a.n. 1974) și V.M. (a.n. 1973) și minora I.T. (16 ani) au fost la discotecă, unde minora a făcut cunoștință cu ei, au mers cu toții la o saună, victima fiind în stare de ebrietate alcoolică. La 19.05.2004, aproximativ la ora 02.00, în timp ce prietenul minorei se afla în jacuzzi, în aceeași încăpere, victimizatorii au insistat ca I.T. să se dezbrace. Aceasta refuzînd, i-au aplicat lovituri. A venit prietenul victimei, care i-a despărțit și s-a dus la duș. Victimizatorii, profitînd de absența prietenului, au îmbrîn-

cit victima pe patul din încăpere și după ce i-au aplicat lovituri, au violat-o” [9]. Prin urmare, deși victima nu este singură, putînd conta pe suportul din partea celor dragi, chiar și în asemenea situații este necesară o prudență elementară, deoarece încrederea exagerată, în cele mai multe cazuri, nu duce decît la victimizarea persoanei.

Marea majoritate a victimelor (87%) au fost victimizate de către rude, vecini, prieteni, cunoscuți, doar un foarte mic procentaj de copii au fost victimizați de necunoscuți. Ceea ce înseamnă că pentru minorii de 14-17 ani există un risc mai mare de a fi victimizați de către cei apropiați, care cunosc bine victima, au o părere negativă despre ea, sînt convinși de disponibilitatea ei, ceea ce îi încurajează în plus să comită actul infracțional. De exemplu, „la 17.04.2004, aproximativ la ora 19.00, minora I.I. (a.n. 1988) a întreținut relații sexuale benevole cu cetățeanul N.L. (a.n. 1981), ei fiind prieteni. Ulterior N.L. i-a propus să facă sex oral. Refuzînd, a fost bătută, amenințată cu moartea. Astfel o impune la un raport sexual forțat în formă perversă” [10]. Cu toate acestea, riscul de a fi victimizate de persoane necunoscute rămîne prezent. De exemplu, „la 27.05.2006, minora A.M. (a.n. 1990) s-a întîlnit ocazional cu cetățeanul B.R. (a.n. 1960) în bar, după care s-a mai întîlnit cu el ocazional în oraș. Plimbîndu-se cu el, în jurul ora 22.00 s-a deplasat benevol pînă la scara apartamentului lui B.R. În apartament a consumat cu forța băuturi alcoolice, opunînd o rezistență slabă a fost violată de infractor” [11].

Pentru aceste situații de victimizare este specific că minorele au fost victimizate în afara domiciliului. Acest fapt, precum și faptul că majoritatea infracțiunilor au fost comise între orele 18.00-21.00 și 21.00-

24.00, semnifică vulnerabilitatea victimală crescută a minorelor care se află târziu seara în afara domiciliului, fără supraveghere din partea părinților, în locuri puțin populate, putînd cade ușor pradă infractorului, motivat de dorința de agresare. De cele mai multe ori, victimele au fost victimizate de către un singur infractor, cu toate acestea, unele minore au fost atacate de către 2 infractori sau în grup. Numai 50% din victime au opus rezistență. Toate infracțiunile au fost terminate.

Tipul II. Situații cu comportament imprudent al victimelor minore, care au favorizat infracțiunile sexuale comise cu violență. Spre deosebire de primul tip descris, acest tip de situații este mai răspîndit, în astfel de condiții fiind victimizate o treime dintre victimele minore cercetate. Cu referire la sex, comportamentul imprudent este specific mai ales băieților, care nimeresc în asemenea situații de două ori mai frecvent comparativ cu fetele (46% în rîndurile băieților, față de 23% în rîndurile fetelor). Cu privire la categoria de vîrstă, procentajul este foarte apropiat pentru victimele cu vîrsta de 8-13 ani și cele de 14-17 ani (40% și, respectiv, 36%).

Cercetarea victimologică a personalității și comportamentului victimelor violului, realizată de Gh. Gladchi în perioada 1992-1998, a relevat faptul că „în situațiile în care comportamentul victimei nu are un caracter provocator, însă obiectiv favorizează comiterea violului, cel mai frecvent în împrejurări respective nimeresc fetele minore de 14-17 ani – fiecare a 2-a victimă din numărul total al persoanelor violate în aceste situații – și fetițele de vîrsta fragedă minoră – fiecare a cincea victimă” [12, p. 166]. Rezultatele acestor 2 cercetări privite comparativ ne demonstrează că în prezent, atît în rîndurile copiilor de

8-13 ani, cît și printre cei de 14-17 ani tendința de a avea un comportament neglijent este în ușoară scădere, acesta fiind un fapt îmbucurător.

Principalul în aceste situații este faptul că, deși victima minoră prin comportamentul său nu și-a exprimat dorința de a participa la un act sexual, obiectiv sînt create niște condiții care favorizează sau facilitează infracțiunea sexuală și în care comiterea acesteia devine posibilă și reală. Comportamentul victimei nu poate fi interpretat “ca o invitație clară la acțiuni sexuale”, însă o împinge într-o situație creată cu participarea ei, unde există o posibilitate reală de a se comite infracțiunea. Pe de o parte, situația este căutată, iar pe de altă parte, există un stimulant specific, rezultat din presiunea exercitată asupra viitorului victimizator, pentru a comite fapta. Presiunea exercitată de situație este determinată de comportamentul riscant, neprevăzător, ușuratic, lipsit de experiență al victimei.

Cauzele din care minorii nimeresc în situațiile respective sînt: încrederea în sine exagerată; lipsă de prudență; izolarea benevolă cu infractorul; imposibilitatea discernerii acțiunilor infractorului; sinceritatea excesivă cu necunoscuții; lipsa de capacitate elementară de apreciere a pericolozității situației, mai ales cînd erau condiții obiective de conștientizare a situației de pericol. În cadrul acestui tip deosebim un șir de situații care diferă după gradul de favorizare a comiterii cu violență a infracțiunilor sexuale. Astfel, atunci cînd victima dă dovadă de lipsă de înțelegere a pericolozității situației, cînd există condiții obiective de conștientizare a situației de pericol, ea înlesnește într-o măsură mai mare săvîrșirea faptei social periculoase. Cînd ea este atrasă în locuri izolate de către infractor prin ademenire, înșelăciu-

ne și abuz de încredere, favorizează într-o mai mică măsură crima. În final, considerăm că printr-un grad minimal de înlesnire a violului și acțiunilor violente cu caracter sexual se caracterizează situațiile în care victima se afla în relații de prietenie sau rudenie cu infractorul, ea conținînd pe cumsecădenia și sprijinul victimizatorului.

În cadrul tipului dat de situații au fost stabilite două subtipuri de situații.

1. *Situații cu comportament imprudent al victimelor cu vîrsta între 8 și 13 ani, care au favorizat comiterea cu violență a infracțiunilor sexuale.* În aceste situații s-au aflat 40% din victimele de vîrsta respectivă. Minorii au fost atrași prin înșelăciune, abuz de încredere, ademenire, în special de către persoane necunoscute, precum și de către vecini sau cunoscuți din aceeași localitate, în locuri retrase, unde au fost supuși violului sau acțiunilor violente cu caracter sexual. În aceste situații, victimele contribuie involuntar la comiterea infracțiunii împotriva lor. De exemplu, “la 14 martie 2007, cetățeanul M.I. (a.n. 1992) l-a ademenit pe minorul Z.A. (a.n. 1997) în subsolul casei, unde, prin constrîngere fizică, l-a violat” [13]. Cu privire la infractori, în 77% din cazuri între minori și aceștia au lipsit careva relații, în celelalte cazuri relațiile dintre victime și victimizatori erau bune sau neutre.

Destul de frecvent anume credulitatea exagerată de care a dat dovadă victima, în cumul cu lipsa de capacitate elementară de apreciere a situației de risc create, a favorizat esențial comiterea infracțiunii. De pildă, „la data de 03.06.2006, aproximativ la ora 14.00, cetățeanul N.V. (a.n. 1961), sub pretextul de a instala lumina, prin înșelăciune, cu scopul de a întreține raport sexual, a pătruns în

apartamentul victimei, unde, prin constrângere fizică și psihică, a întreținut cu minora P.D. (a.n. 1991) două raporturi sexuale” [14].

În unele cazuri, victimele duc un mod de trai victimizant, se caracterizează negativ la locul de trai, au fugit de acasă, vagabondează, cerșesc, se află seara sau noaptea trîziu în locuri izolate și pustii, lipsite de protecție – cad ușor pradă infractorilor. De exemplu, „minora T.M. (13 ani) a fugit de acasă, dormea pe acoperișul unei case cu niște băieți. La 12.07.2006, aproximativ la orele 05.30-06.00, trezindu-se l-a observat lângă sine pe cetățeanul Ș.A. (a.n. 1987) care, prezentîndu-se drept colaborator al poliției, sub pretextul că va fi condusă la comisarariatul de poliție, a dus-o în parc. Pe drum, la întrebarea lui Ș.A. ce va face ea, dacă cineva va încerca să o violeze, a comunicat că va lupta, dar nu se va lăsa violată. La care Ș.A. s-a năpustit asupra ei, a lovit-o de două ori cu pumnul în cap și a dezbrăcat-o de haine. Minora a strigat după ajutor, Ș.A. i-a spus să tacă, sau o va împușca, și a lovit-o în frunte. În timpul violului, Ș.A. a încercat să se dezbrace de pantaloni, în acest moment victima a fugit după ajutor” [15].

În majoritatea cazurilor, victimele au fost victimizate de către un singur infractor, infracțiunile fiind comise în afara domiciliului. Doar 27% din victime au opus rezistență.

2. *Situații cu comportament imprudent al victimelor cu vârsta între 14 și 17 ani, care au favorizat comiterea cu violență a infracțiunilor sexuale.* În aceste situații s-au aflat 36% din victimele de vîrsta respectivă. O parte dintre minori au contribuit la crearea acestor situații, aflîndu-se în locuri publice cu puțină populație sau locuri frecventate seara sau noaptea tîrziu (de exem-

plu, aflarea în afara domiciliului la ora 03.00, pe drum singuratic de țară), nefiind însoțiți de cineva pentru a fi protejați, dînd dovadă de o sinceritate exagerată cu persoanele necunoscute. De exemplu, „cetățeanul G.B. (a.n. 1973), aflîndu-se la data de 12.06.2005, la ora 23.30 pe strada centrală din satul P., r-nul Cahul, a atacat-o pe minora A.N. (a.n. 1989) și, lovind-o în diferite regiuni ale corpului, amenințînd-o cu continuarea răfuielii fizice, a adus-o la domiciliul său, unde a intrat cu minora în raport sexual forțat; continuîndu-și acțiunile sale criminale, și-a satisfăcut pofta sexuală în formă perversă” [16]. Puține victime în astfel de situații s-au caracterizat ca amolare, marea majoritate totuși au manifestat o credulitate exagerată, imprudență la maxim, lipsă de exigență în alegerea cunoscuților și incapacitate elementară de a aprecia o situație de risc creată. De exemplu, „la 23.08.2008, în jurul orei 03.30, cetățeanul B.G. (a.n. 1979), aflîndu-se pe drumul de la marginea satului Z., r-nul Strășeni, petrecînd-o pe minora A.V. (15 ani) și avînd intenția de a o viola, a lovit-o cu palma peste față și ea a căzut. Atunci, continuîndu-și acțiunile sale, prin constrângere fizică și psihică a dezbrăcat-o și a violat-o” [17].

Cele mai multe dintre victime au fost victimizate de către persoane cunoscute și vecini, în 35% din cazuri – de către necunoscuți. Jumătate din infracțiuni au fost comise la domiciliul infractorului, al victimei sau cunoscuților infractorului. Celelalte crime au avut loc în afara domiciliului: în pădure, într-o încăpere pe malul iazului, pe drum la marginea satului, în stradă, în locuri pustii nu departe de casele de locuit. Uneori victima este reținută în mod forțat și supusă violului sau acțiunilor violente cu caracter sexu-

al timp de cîteva ore, în alte cazuri aceasta a fost supusă unor asemenea acțiuni periodice pe parcursul a cîteva luni. Marea majoritate a victimelor au fost victimizate de către un singur infractor, dar sînt și cazuri de victimizare în grup. Numai o singură victimă nu a opus rezistență. Doar într-un singur caz infracțiunea nu a fost terminată.

Tipul III. Situațiile cu comportament neutru al victimelor minore. Este cel mai frecvent tip de situații, întîlnindu-se în 54% din cazurile studiate (45% în rîndurile fetelor și 50% printre băieți). Conform datelor analizate, în cadrul tipului dat de situații s-au evidențiat infractorii care se caracterizează prin cel mai mare grad de pericol social, comparativ cu celelalte două tipuri. Infractorii aleg „cele mai ușoare” victime, în relație cu care nu trebuie să depună mult efort. Pentru asemenea infractori nu contează cine este victima, principalul este satisfacerea dorințelor proprii, indiferent că ele apar spontan sau sînt premeditate. Societatea nu trebuie să dea dovadă de indulgență în ceea ce privește pedeapsa pe care infractorul o merită, mai ales că gradul leziunilor corporale produse victimelor sînt mult mai serioase decît în alte tipuri de situații. Infractorii, pentru a înfrînge rezistența victimei, folosesc diferite amenințări cu moartea, cu aplicarea cuțitului, cu bătaia, cu alungarea de la domiciliu, aplică violența periculoasă pentru viața și sănătatea minorului, folosindu-se de diferite obiecte dure. În unele cazuri copiii sînt privați ilegal de libertate, în alte cazuri victimizarea minorului este rezultatul răzbunării infractorului față de părinții victimei cu care este în conflict. Din cauza pericolozității crescute a infractorului, doar în situațiile cu comportament neutru al victimelor minore întîlnim cel mai mare procentaj de pervertire a victi-

melor, de asemenea, prezența situațiilor victimogene de lungă durată, în care infractorii își violează și supun victimele la acțiuni violente cu caracter sexual, în mod sistematic, de la câteva luni până la câțiva ani.

Acesta este tipul de situații specific pentru cele mai mici victime – de la 0 la 7 ani. De asemenea, pentru tipul dat este caracteristică victimizarea minorilor de către persoane cunoscute, mai ales de rudele apropiate. Atacarea pe neașteptate, prin surprindere constituie modalitatea cea mai uzitată de către infractori, indiferent de locul comiterii infracțiunii. Conform investigației realizate, victimizatorii preferă „să iasă la vânătoare” noaptea, la domiciliul minorului sau la locuința comună a infractorului și victimei, atacurile avînd loc cel mai frecvent în timp ce victima dormea, iar în afara domiciliului – în timp ce victima se afla în locuri relativ izolate, seara sau noaptea tîrziu.

Tipul respectiv de situații include trei subtipuri principale de situații.

1. *Situațiile cu comportament neutru al victimelor cu vîrsta între 0 și 7 ani.* Toate victimele cu vîrsta respectivă, indiferent de sex, aflîndu-se în asemenea situații au manifestat un comportament neutru. Minorii sînt selectați, în special, datorită vulnerabilității victimale specifice, infractorii conținînd pe superioritatea lor fizică și pe faptul că victimele nu vor opune rezistență, fiind în același timp în imposibilitatea de a se apăra. În unele situații infractorul mizează pe ideea că victima, fiind de o vîrsta fragedă, nu este în stare să conștientizeze însemnătatea acțiunilor lor, în special atunci cînd victima prezintă semne de întîrziere a dezvoltării mintale. De exemplu, „cetățeanul A.M., (a.n. 1989) fiind frate cu minorul C. M. (1996), abuzînd de faptul că mi-

norul suferă de retard mintal, prin constrîngere fizică și psihică, profitînd de imposibilitatea victimei de a se apăra, în anii 2001-2006 a comis repetat acțiuni violente cu caracter sexual” [18].

Pentru acest subtip este specific faptul că majoritatea covîrșitoare a victimelor minore (80%) au fost victimizate de persoane cunoscute, cel mai frecvent rude apropiate, ceea ce este destul de alarmant. Cu referire la băieți, în 54% din cazuri aceștia au fost supuși acțiunilor violente cu caracter sexual de către verișori, frați, tații naturali sau vitregi. Fetițele de 0-7 ani au fost victimizate de tații naturali sau vitregi, verișori, vecini. De exemplu, „la 18.08.2007, în jurul orei 13.00, aflîndu-se în locuința victimei, cetățeanul M.A. (a.n. 1993) a încercat să întrețină un raport sexual cu vecina sa – minora D.M. (a.n. 2004), însă speriindu-se de picăturile de sînge provocate de vătămările ei corporale, nu și-a putut realiza intenția” [19]. Cercetătorii-etnologi susțin că, în cea mai mare parte, comportamentul uman se aseamănă cu cel al animalelor, însă agresivitatea asupra copiilor manifestată de către oameni iese din aria manifestărilor normale ale speciei, aceasta fiind singura funcție care nu-și găsește justificarea și acoperirea în comportamentele agresive intrafamiliale. Una dintre explicațiile specialiștilor în acest sens este faptul că odată cu restrîngerea arealului de viață, omul a început să-și manifeste agresivitatea pe suprafețe tot mai mici, de cele mai multe ori familia fiind singurul teritoriu de manifestare a victimizatorului [20, p. 204].

O parte din copii au fost atacați în casa proprie în timp ce dormeau, victimizatorii profitînd de imposibilitatea victimei de a se apăra și a-și exprima voința. Cealaltă parte de copii au fost atacați în drum spre

casă, infracțiunile fiind comise: într-o casă părăsită, clădire pustie din apropierea bisericii, clădirea fostei stîne de oi din sat, grădiniță, în lan, în pădure, în vie. De pildă, „la 18.07.2009, cetățeanul Ț.V. (a.n.1993), aflîndu-se în clădirea fostei stîne de oi din satul H., r-nul Fălești, profitînd de imposibilitatea minorei M.A. (2002) de a se apăra datorită vîrstei fragede, și-a satisfăcut cu ea pofta sexuală în formă perversă. Tot el, la 19.07.2009, în aceleași circumstanțe, și-a satisfăcut pofta sexuală în formă perversă cu aceeași victimă” [21].

Toate victimele au fost supuse violului și acțiunilor violente cu caracter sexual de către un singur infractor. Practic de fiecare dată copiii au fost luați pe neașteptate, în asemenea situații prezentînd tentative slabe și nehotărîte de a opune rezistență sau chiar deloc. Cu toate acestea, avînd vîrste foarte fragede, unele victime dau dovadă de o rezistență acerbă față de acțiunile infractorului, chiar și atunci cînd au fost luate prin surprindere (sînt cazurile a 2 copii de 5 ani și a unui copil de 6 ani).

2. *Situațiile cu comportament neutru al victimelor cu vîrsta între 8 și 13 ani.* În aceste situații s-au aflat 56% din victimele de vîrsta respectivă (40% băieți și 65% fete). Acestea sînt situațiile favorabile căutate de infractori, în care minorul nu va fi în stare să opună o rezistență serioasă. Infractorul, ca și în subtipul precedent, preferă atacurile prin surprindere, pentru a lipsi victima de posibilitatea de se împotrivi.

În acest subtip se înscriu cazurile în care victimele au fost violate sau supuse acțiunilor violente cu caracter sexual de către rudele apropiate, în special tații naturali sau vitregi. Fiind sistematic amenințate, fetițelor le este frică să povestească despre cele întîmplate și, în consecință,

situațiile victimogene respective sînt de lungă durată, de la cîteva luni pînă la cîteva ani. De exemplu, „pe parcursul iernii anului 2003, verii anului 2004, primăverii-verii anului 2008, cetățeanul G.J. (1960), în timpul nopții, culcîndu-se în patul fiicei de 10 ani, prin constrîngere fizică și psihică, profitînd de imposibilitatea victimei de a se apăra și a-și exprima voința, o viola sistematic și își satisfăcea cu ea pofta sexuală în formă perversă” [22]. Menționăm că acesta este unicul dosar în care infractorul, tatăl victimei, în perioade diferite de timp, a comis față de fiica sa toate cele 4 tipuri de infracțiuni contra inviolabilității sexuale a minorilor, săvîrșite prin violență, prevăzute de CP RM. În plus, avînd scopul de a speria victima pentru a nu-l divulga altor persoane, pentru a ascunde infracțiunile comise și a nu fi denunțat organelor de mai multe ori a amenințat-o cu moartea pe fiica sa, amenințare care a fost percepută de către aceasta ca reală, serioasă, prezentînd suficiente temeieri pentru a fi realizată. Cazul dat ne demonstrează o dată în plus gradul de pericol social sporit al infractorilor, comparativ cu celelalte tipuri de situații. Situații victimogene de acest gen, de lungă durată, în care tatăl își viola și supunea fiica unor acțiuni violente cu caracter sexual, în mod sistematic, le întîlnim în 29% cazuri. Tendința de a supune incestului mai ales copii de 8-13 ani este demonstrată și de o serie de cercetări, care au arătat că vîrsta medie a fetelor care sînt victime ale incestului variază în jurul vîrstei de 10,2 ani [23, p. 60], deci una destul de fragedă, la care copilul nu are o capacitate de discernămint și nici puterea de a se opune.

Drept consecință, majoritatea infracțiunilor au fost comise la domiciliul comun al infractorului și victimei, sau la domiciliul victimei.

În afara domiciliului, infracțiunile au avut loc: în lan, în spatele blocului locativ, pe teritoriul adiacent al străzii, în stradă, în subsolul clădirii. O parte din infracțiuni au avut loc în timpul zilei, între orele 12.00-18.00, cealaltă parte – noaptea tîrziu, între orele 21.00-24.00 sau orele 0-6.00.

La domiciliul comun, în majoritatea cazurilor atacurile au avut loc în timp ce victima dormea sau atunci cînd ea era lăsată în casă doar cu infractorul, greșeala aparținînd uneori mamei, care tolerează tacit comportamentul soțului, sau ambilor părinți, care își lasă fără supraveghere copilul, manifestînd o lipsă de prudență elementară. De exemplu, în unul dintre cazuri, tatăl a profitat de absența soției, care a plecat la serviciu, pentru a-și viola fiica minoră [24]. În alt caz, un tînăr s-a folosit de faptul că nimeni nu era acasă, săvîrșind față de verișorul său acțiuni violente cu caracter sexual în formă perversă [25]. În altă situație, concubinul a profitat de faptul că concubina era plecată la magazin după băuturi spirtoase, pentru a săvîrși acțiuni violente cu caracter sexual în formă perversă cu fiica acesteia [26]. În afara domiciliului, victimele de regulă sînt atacate în locuri relativ izolate, fiind oprite din mers de către persoane necunoscute. De exemplu, „cetățeanul T.V. (1976), la 30 august 2007, aproximativ la ora 18.00, fiind în stare de ebrietate, aflîndu-se în stradă, contrar voinței minorei M.D. (13 ani), prin amenințarea cu răfuiala fizică și profitînd de imposibilitatea minorei de a se apăra și a-și exprima voința, forțat a tras-o în lanul de porumb, însă din motive independente de voința sa, T.V. nu și-a dus intenția sa criminală pînă la capăt, deoarece minora a fugit” [27].

Cele mai multe victime au fost

victimizate de către un singur infractor, în unele cazuri – de către doi infractori sau în grup. Mai mult de jumătate din victime (56%) nu au opus rezistență, ca urmare a existenței relațiilor de rudenie, superiorității fizice a infractorului, vîrstei fragede. În 3 cazuri infracțiunea nu a fost terminată.

3. *Situațiile cu comportament neutru al victimelor cu vîrsta între 14 și 17 ani.* În aceste situații s-au aflat 32% din minori (50% în rîndurile băieților și 31% printre fete). Specific pentru acest subtip este faptul că victima are un comportament neutru față de infractor, însă în mod indirect contribuie la comiterea infracțiunii. Ne referim, în special, la situațiile în care victima se afla în stradă la o oră tîrzie sau în locuri izolate pe parcursul zilei, pentru infractor fiind importante locul și ora comiterii infracțiunii, rolul victimei fiind redus. Fiind creator al situațiilor periculoase, în unele situații, pentru a se izola cu victima, el aștepta intenționat pînă cînd locul va fi pustiu pentru a o ataca. De exemplu, infractorul aflîndu-se în saună, a așteptat pînă cînd minora a rămas singură în camera de duș, pentru a o viola [28]. În alt caz, victima întîmplător a nimerit în același ascensor cu infractorul, acela însă a luat intenționat liftul dat, pentru a ataca într-un spațiu limitat victima, întreținînd cu ea un raport sexual în formă perversă [29]. Prin urmare, sînt caracteristice situațiile în care victima a fost victimizată de către persoane necunoscute, între ei lipsind careva relații.

Cu toate acestea, ca și în celelalte două subtipuri, se menține tendința de a ataca victimele în somn. Aceasta fiind practic una dintre puținele modalități la care apelează infractorii indiferent de vîrsta victimelor, ei considerînd că atacurile în timp ce victima doarme sînt mai

eficiente sub aspectul lipsei posibilității de apărare și opunere a rezistenței din partea victimei; existența elementului de „surpriză”, când victimele sînt luate prin surprindere, ceea ce duce și la depunerea unui efort fizic mai redus pentru a înfrînge rezistența acesteia. Și în situațiile atacurilor în somn infractorii sînt persoane apropiate, în special tații naturali sau vitregi. De exemplu, „la 06.06.2009, aproximativ la ora 01.00, cetățeanul A.I. (a.n. 1976) a intrat prin geam în odaia în care dormea fiica vitregă A.C. (a.n. 1994). Sub amenințarea cu un cuțit de bucătărie, i-a cerut să întrețină cu el un raport sexual. Știind că prin apropiere este camera mamei, victima a chemat în ajutor, acțiune care a avut efectul dorit” [30].

Astfel, o parte din infracțiuni au avut loc la domiciliul comun al victimei și infractorului, cealaltă parte – în afara domiciliului. În 2/3 din cazuri minorele au fost victimizate de către un singur infractor, în celelalte cazuri – de către 2 persoane sau în grup. Ca și în subtipul precedent, se menține tendința negativă de a perverti victimele, situațiile victimogene avînd o durată îndelungată. Numai o singură victimă nu a opus rezistență, suferind de retard mintal ușor. Toate celelalte au opus o rezistență acerbă, însă fără careva rezultate, doar în 2 cazuri infractorul a renunțat la intenție, infracțiunea nefiind terminată.

Concluzionăm că cele mai frecvente situații de victimizare a minorelor prin infracțiuni sexuale săvîrșite prin violență au loc: față de fetele de 8-13 ani; virgine; cu comportament neutru; cu studii primare sau analfabete; fără deficiențe mintale; fiind victimizate de către o singură persoană; de regulă cunoscută; cu vîrsta între 18 și 24 de ani; cu care sînt în relații bune sau neutre; în afara domiciliului; între orele

21.00-24.00, duminică; în luna iulie, pe timp de vară; profitîndu-se de imposibilitatea victimei de a se apăra și care nu va opune rezistență, datorită gradului de cunoaștere cu victimizatorul.

Referințe bibliografice

1. Полубинский В. И., *Правовые основы учения о жертве преступления*. Горький, 1979.

2. Франк Л.В., *Виктимология и виктимность. (Об одном новом управлении в теории и практике борьбы с преступностью)*. Учебное пособие для студентов юридического факультета, Душанбе, 1972, 113 с.

3. Gladchi Gh. *Criminologie generală*. Chișinău: Museum, 2001, 312 p.

4. Вандышев В.В. *Виктимология: Что это такое?* Ленинград, 1978.

5. Gladchi Gh. *Determinantele victimologice și mecanismul infracțiunilor de mare violență*. Chișinău: Centrul de instruire a judecătorilor, Centrul de drept, 2000, 239 p.

6. Gladchi Gh. *Victimologia și prevenirea infracțiunilor*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2004, 312 p.

7. Gladchi Gh., *Rolul situației victimogene în sistemul causal al infracțiunii*. În: *Analele științifice ale USM*, Chișinău, 1999, p. 65-73.

8. Gladchi Gh. *Determinantele...* op. cit.

9. Dosarul penal nr. 2004018056 (1-283/05), soluționat de Judecătoria sectorului Centru, mun. Chișinău.

10. Dosarul penal nr. 200448089 (1-306/05), soluționat de Judecătoria sectorului Botanica, mun. Chișinău.

11. Dosarul penal nr. 2006420719 (1-801/06), soluționat de Judecătoria sectorului Botanica, mun. Chișinău.

12. Gladchi Gh. *Determinantele...* op. cit.

13. Dosarul penal nr. 1ra – 303/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

14. Dosarul penal nr. 1-514/2006, soluționat de Judecătoria sectorului Ciocana, mun. Chișinău.

15. Dosarul penal nr. 1-21/07, soluționat de Judecătoria sectorului Ciocana, mun. Chișinău.

16. Dosarul penal nr. 1re-257/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

17. Dosarul penal nr. 1ra-19/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

18. Dosarul penal nr. 2006421277 (1-72/08), soluționat de Judecătoria sectorului Botanica, mun. Chișinău.

19. Dosarul penal nr. 1-390/07, soluționat de Judecătoria sectorului Ciocana, mun. Chișinău.

20. Neacșu I., Mareș R., Nica M. *Tineretul și educația pentru valorile nonviolentei*. București: Semne, 2003, 444 p.

21. Dosarul penal 1ra-452/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

22. Dosarul 1ra-383/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

23. Finkelhor D. *Sexually Victimized Children*. New York: Free Press, 1981, 244 p.

24. Dosarul penal nr. 1e-1629/09, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

25. Dosarul penal nr. 1re-270/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

26. Dosarul penal nr. 1ra-522/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

27. Dosarul penal nr. 2007420977 (1-47/09), soluționat de Judecătoria sectorului Botanica, mun. Chișinău.

28. Dosarul penal nr. 1ra-393/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

29. Dosarul penal nr. 1ra-858/10, soluționat de Curtea Supremă de Justiție.

30. Dosarul nr. 1ra-715/2010, soluționat de Curtea Supremă de Justiție